

Omaniku ootused aktsiaseltsile Metrosert

Sissejuhatus

Käesolevasse dokumenti on koondatud riigi kui AS-i Metrosert ainuaktsionäri põhilised ootused AS-i Metrosert tegevusele. AS Metrosert aktsiate valitseja vaatab omaniku ootusi üle ning ajakohastab vastavalt vajadusele, kuid mitte harvem kui kord kolme aasta jooksul.

Riigi äriühingute strateegilise juhtimise eesmärk on pikaajalise väärtuskasvu maksimeerimine, arvestades kodanike kui lõplike kasusaajate huve. Omanikutulu teenimine ei ole riigile iseseisev eesmärk, vaid riigi strateegilistes või avalikes huvides tegutsemisega kaasnev lisapõhimõte. AS Metrosert omanikuootused lähtuvad Eesti Vabariigi osaluspoliitika (äriühingutes osalemise poliitika) põhimõtetest¹.

Riigi poolt seatavate eesmärkide täitmise eest vastutavad äriühingute nõukogud ja juhatused. Erinevate eesmärkide tasakaalustamise ja omaniku huvide harmoonilise ning pikaajalise kaitsmise eest vastutavad äriühingute nõukogud.

Strateegilised eesmärgid

AS Metrosert on Eesti Vabariigile oluline äriühing, mis lähtub oma tegevustes riiklikust Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse strateegiast 2035² (edaspidi *TAIE2035*), mis on seadnud eesmärgiks muuta Eesti majandus teadus- ja tehnoloogiapõhisemaks ning aidata seeläbi kaasa üldisele tootlikkuse tõusule. Riigi ootus AS-ile Metrosert on TAIE2035 eesmärkide täitmisel adresseerida turutõrget teadus- ja arendustegevusse (edaspidi *TA-tegevusse*) investeerimisel ning arendada ja hoida ettevõtetele vajalikku TA taristut ja -teenuseid, mis aitab ettevõtetel investeerida rohkem ka ise TA-sse. Samuti on AS-i Metrosert ülesanne hoida ja arendada majanduse arengu seisukohalt vajalikke Eesti riigi mõõteetalone ja osutada kvaliteeditaristu teenuseid.

Riik omanikuna rõhutab, et lähematel aastatel on AS Metroserdi peamine ülesanne käivitada edukalt rakendusuuringute keskus, mis toimib ettevõtjate vajadustest lähtuvalt ning mille ambitsioon on muutuda võrreldavaks maailma parimate rakendusuuringute keskustega. Seega tuleb rakendusuuringute keskusega seotud ja erasektorile suunatud tegevusi käsitleda prominentselt nii ettevõtte sees kui ka ettevõtte avaliku kuvandi kujundamisel.

Alates 2024. aastast on AS Metrosert kiire arengu ja kasvu faasis.

Riik soovib suurendada Eesti ettevõtete teadmispõhisust. Seetõttu seab riik AS-ile Metrosert kolm strateegilist eesmärki:

1. Teadus- ja arendustegevuse (eelkõige rakendusuuringud, eksperimentaalne arendus ning testimine) võimekuse loomine Eesti riigile strateegiliselt olulistes valdkondades rakendusuuringute keskuse näol. AS-i Metrosert TA-tegevuse tulemusena teenitud kasum tuleb sihipäraselt investeerida TA- ja tehnoloogiataristu toimepidevuse tagamisse, arvestades sealjuures Eesti TA-tegevuse taristu terviklikkust, et kindlustada võimekus osutada ettevõtetele teenuseid, mis vastavad nende ootustele.

¹ Vabariigi Valitsus kiitis 28.02.2025 istungil heaks uuendatud [Riigi osaluspoliitika põhimõtted](#)

² [TAIE arengukava tutvustus](#) | [TAIE](#)

2. Kvaliteeditaristu teenuste (eelkõige metroloogia- ja sertifitseerimisteenused) pakkumine kõrgel tasemel. Kvaliteeditaristu on tarbijatele ohutute ja usaldusväärsete toodete ja teenuste tagamise süsteem, mis hõlmab akrediteerimist, sertifitseerimist ehk vastavushindamist, metroloogiat, standardimist ja turujärelevat ning aitab kaasa kaupade vabale liikumisele, vähendades võimalikest tehnilistest kaubandustõketest tulenevaid takistusi. Tooted ja teenused peavad vastama kõigile kohustuslikele nõuetele, mis tulevad Eesti või Euroopa Liidu õigusaktidest. Kui Eesti tooted ja teenused vastavad nõuetele, pääsevad nad lihtsamalt nii sise- kui ka välisurgudele ning seekaudu suureneb Eesti ettevõtjate konkurentsivõime.
3. Arvestades AS-i Metrosert kiiret arengu- ja kasvufaasi, on eelnimetatud eesmärkide täitmise eeldus terviklik ja ühtselt toimiv organisatsioon, millel on arenguvision, mõõdetavad eesmärgid, koostöös toimiv juhatus ning motiveeritud ja kompetentne töötajaskond, kes kõik töötavad ühtse eesmärgi nimel. Sellega seoses on AS-i Metrosert ülesanne 2025. a. I poolaasta lõpuks välja töötada AS-i Metrosert kõikide ärisuundade- ja tegevuste ülene organisatsiooni terviklik arenguvision, mis keskendub kahe strateegilise suuna vahel sünergia loomisele.

Riik seab AS-ile Metrosert järgnevad konkreetsemad ülesanded:

- viia ellu TAIE2035 ettevõtluskeskkonna ja teadmussiirde tegevussuundade tegevusi, mis on vastavuses AS-i Metrosert põhikirjaga;
- lähtuda teadus- ja arendustegevuste planeerimisel eelkõige TAIE fookusvaldkondadest ja nende teekaartides seatud eesmärkidest.
- luua ja arendada rakendusuuringute alaseid teenuseid järgmistes tegevusvaldkondades: bioväärimine, droonitehnoloogiad, arukad transpordisüsteemid, vesinikutehnoloogiad, terviseandmed; ning teha selleks vajadusel koostööd nii Eesti kui ka rahvusvaheliste teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolidega (sh ka kiibidisaini valdkonnas);
- täita kvantitehnoloogiate koordineerimisrolli;
- panustada teadus- ja arendustegevuse korralduse seadusest tulenevasse ülesandesse kujundada ettevõtete teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni soosivat keskkonda, teostades selleks rakendusuuringuid, tehnoloogilist arendustegevust (sh teadus- ja tehnoloogiasuure) ja toetades innovatsiooni;
- tagada metroloogia taristu toimimine Eestis mõttestadusest tulenevate metroloogia keskasutuse ja riigietaloni labori avalike ülesannete täitmisega;
- täita väärimetalltoodete seadusest tulenevaid väärimetalli proovi tõendaja ja riikliku nimemärgise registri pidaja ülesandeid kuni 30. juuni 2025, andes seejärel registri pidamise ülesande üle Tarbijakaitse- ja Tehnilise Järelevalve Ametile;
- arendada metroloogiateenuste (mõõtevahendite kalibreerimine, taatlemine ja erimõõtmised), metroloogia- ja sertifitseerimisalase koolituse ja konsultatsiooni ning juhtimissüsteemide ja toodete sertifitseerimisalast tegevust Eestis, et tagada selle vastavust riigisisestele ja rahvusvahelistele nõuetele ning valdkonna heale tavale;
- osaleda aktiivselt metroloogiaalases rahvusvahelises koostöös ja viia ellu Meetrikonventsiooni põhimõtteid rahvusvahelise mõõtühikute süsteemi kasutamisel ja levitamisel;
- tegeleda äriühinguga seotud tegevusvaldkondades TA-tegevusega ja osaleda vastavas rahvusvahelises koostöös;
- tuua asjakohastest rahvusvahelistest programmidest ja fondidest riiklikku TA- ning innovatsiooni ökosüsteemile lisavahendeid;
- tagada iga-aastane äritulude kasv ja kasumlikkus, arendades AS-i Metrosert tegevusvaldkondi.

Lisaks AS-i Metrosert poolt osutatavatele teenustele seab omanik äriühingu ülesandeks uute teenusevaldkondade arendamise, valdkondliku kompetentsi keskse koondamise ja levitamise ning kontaktide ja koostöövõrgustiku arendamise. Omaniku ootus on, et äriühing tagaks Eesti ühiskonnale ja ettevõtlusele oluliste rakendusuringute ning eksperimentaalse arendustegevuse ja metroloogiaga seotud teenuste kättesaadavuse ja kõrge kvaliteedi parima võimaliku tehnika ja säästliku ressursikasutusega, töökorralduse pideva parendamise ning töötajate kindlustamisega nende tööks vajalike teadmiste, oskuste ja vahenditega.

Omaniku ootused seoses rakendusuringute keskuse käivitamisega

Riik soovib suurendada teadus- ja arendustegevuste osakaalu äriühingus riigi jaoks strateegiliselt olulistest valdkondades, kus hetkel puudub turul piisav teadus- ja arendusteenuste pakkumine². Selleks on vajalik riigi sekkumine rakendusuringute-alaste võimekuse loomiseks ja arendamiseks. Riigi sekkumise tulemusena kasvab ettevõtjate vajadusest lähtuv rakendusuringute kvaliteet ja kättesaadavus ning kaasatakse senisest rohkem rahvusvahelist teadmust ning rahastust. Eeskujuks sarnase sekkumise puhul on teiste riikide loodud riigi osalusega rakendusuringute (uurimis- ja tehnoloogia) keskused (*Research and Technology Organisation, RTO*), mille omavahelisest võrgustumisest tekib omakorda lisandväärtust.

Riik ootab rakendusuringute keskuse tulumudeli osas RTO-de tavapärase praktika järgimist, mille kohaselt tulud tekivad ligikaudu võrdsetes osades kolmest allikast: (i) rakendusuringute osutamisest äriteenusena, (ii) riigipoolsest iga-aastasest toetusest TA-võimekuse kasvatamiseks ning (iii) konkurentsipõhistest projektitoetustest (grantidest). Kuna äriteenused on majandustegevus, TA-võimekuse kasvatamine on mittemajandustegevus ning grantid võivad olla üks või teine, siis tervikuna võiksid rakendusuringute keskuse tegevused jaguneda ligikaudu pooleks majandus- ja mittemajandustegevuste vahel.

Riik finantseerib rakendusuringute keskuse käivitamist kahest allikast:

1. toetus TA-tegevusteks ja -investeeringuteks, millega kaetakse peamiselt mittemajandustegevusi;
2. aktsiakapitali investeeringud, millega kaetakse majandustegevuste ettevalmistamine ning taristuinvesteeringud. Aktsiakapitali investeeringud teostatakse valdkondlike äriplaanide alusel pärast turuanalüüsi ja tasuvusarvutusi igas valdkonnas.

AS-i Metrosert ülesanne on 2025. a. jooksul, pärast aktsiakapitali investeeringuid, teha rakendusuringute keskuse ärisuundades vajalikud taristuinvesteeringud ning 2025. a. jooksul tekitada ka esmane püsiv müügitulu, nagu prognoositud 2025. a. eelarves.

Omaniku ootused metroloogia valdkonnas

Majanduslikel kaalutlustel on antud metroloogia keskasutusega seotud avalike ülesannete täitmine riigi äriühingule, mis omab mõõtmiste valdkonnas etalonmõõteseadmete haldamiseks piisavat pädevust ning osutab ka metroloogiateenuseid. See on riigile majanduslikult soodsam, sest äriühing on loodud tulu teenima, ning osutades teenust nii erasektorile kui riigile, katab äriühing oma ülalpidamiskulud ise. Kui selleks tarbeks luua eraldi riigiasutus ministriumide haldusalas (milleks mõõteseadus annab ka võimaluse), tuleks kõik asutuse ülalpidamiskulud maksta riigieelarvest. Lõpptarbijale suunatud teenuste ja keskasutuse funktsioonide täitmisel ühes organisatsioonis tekib täiendav sünergia.

Rahvusvaheliselt usaldusväärse ja tunnustatud metroloogia keskasutuse ülesannete täitmisel on oluline riigi osalus AS-is Metrosert, sest mitmed metroloogia valdkonna rahvusvahelised tegevused toimuvad riiklikul tasandil (rahvusvahelistes organisatsioonides ja projektides osalemine, vastastikuse tunnustamise lepingutes osalemine). Riigi osalus riigi mõõteetalonide arendamisel tagab usaldusväärse, mida aktsepteeritakse ka väljaspool Eestit. Rahvusvaheline

hea tava näeb ette, et riigil on oma mõõtmiste valdkonna arendamiseks keskasutus või instituut, mis täidab riigi ülesandeid, osaledes rahvusvahelistes organisatsioonides ning arendus- ja koostööprojektides.

AS-i Metrosert ülesanne on pakkuda kasutada võimalikult laias valikus usaldusväärseid metroloogiateenuseid riigisisest ettevõtjatele ja ka mõõtmisteenuseid vajavatele riigiasutustele eesmärgiga tagada kiirem ja soodsaim teenus, mis samas on aga kvaliteedi ja täpsuse mõttes rahvusvaheliselt tunnustatud tasemel. Omanik peab oluliseks metroloogiateenuste osutamist riigile kuuluva äriühingu kaudu, sest eralaborid ei ole huvitatud pakkuma teenuseid, mis nõuavad algselt väga suuri investeeringuid ja mille hilisem kasutajaskond ei ole väga suur. Eralaborid on spetsialiseerunud vähestele (kasumlikele) valdkondadele ja pakuvad ainult laia kasutusega teenuseid.

AS-i Metrosert ülesanne on hiljemalt 2025. a. I poolaasta lõpuks tagada sertifitseerimise divisjoni eelarve positiivne tulem.

Finantseesmärgid

Kasumlikkus

Omakapitali tegelik tootlus peab olema pikas perspektiivis omakapitali hinnaga võrdne või seda ületama. Omakapitali hinna (oodatava omakapitali tootluse) määrab Rahandusministeerium oma iga-aastase „Riigi osalusega äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute koondaruandega“. Omakapitali hinna määramisel võetakse aluseks sarnases sektoris tegutsevate ettevõtete keskmine riskitase, arvestatakse AS-i Metrosert spetsiifikat, turuolukorda ning konkurentsiseaduse ja Rahandusministeeriumi poolt kehtestatud regulatsioonidega. Kuna Eesti Vabariik omanikuna finantseerib AS-i Metrosert osa äriühingu tegevusest läbi sihtotstarbelise eraldise ja halduslepingu alusel, siis on omaniku esmane ootus teenuste osutamise kvaliteet (eelkõige metroloogia- ja rakendusuringute teenuste ja väärismetalltoodete proovi tõendamise valdkonnas) ja alles seejärel minimaalse omakapitali hinna järgimine. Riik omanikuna teadvustab, et hetkel on AS Metrosert kiires arengu- ja kasvufaasis, mis väljendub ka äriühingu eelarves ning majandustulemustes.

Efektiivsus

Riigi kui omaniku ootuseks on, et kõik tema omanduses olevad äriühingud teostavad enda majandustegevust efektiivselt, ressursisäästlikult ning inimeste tervisele ja ümbritsevale keskkonnale ohutul viisil. Äriühingud peavad tagama, et keskpikas ajahorisondis nende tulud kasvavad proportsionaalselt kiiremini kui kulud. Äriühingud peavad defineerima enda tegevusvaldkonnale kohased efektiivsusmõõdikud ning püüdlema nende järkjärgulise parandamise poole.